

УДК 342

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v5.2024.8>**О. Є. Панфілов**

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного і фінансового права

Національного університету «Одеська юридична академія»

orcid.org/0000-0003-1736-1649

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дослідження спрямовано на вивчення того, як визначити основні напрями трансформації фінансової політики держави під час дії правового режиму воєнного стану в Україні. В результаті проведеного дослідження встановлено, що фінансова політика є комплексом принципів та стратегій, які визначають діяльність держави у сфері забезпечення роботи її органів та суб'єктів, що відповідають за планування збору та розподілу фінансових ресурсів, їх перерозподіл і витрачання. Серед особистісних факторів, які впливають на формування та реалізацію фінансової політики, слід відзначити введення воєнного стану в Україні. Це великою мірою впливає, як на функціонування державних органів в цілому, так і на фінансову сферу діяльності, зокрема.

Основний акцент робиться на тому, що одним із шляхів поліпшення фінансової політики держави є перехід у правове поле віртуальних активів. Виявлено, що в умовах воєнного стану податкова політика, як складово фінансової політики держави, повинна бути збалансованою. Основна мета такої політики полягає у спрямуванні на підтримку економічного зростання та розвитку підприємництва в Україні. Кожен платник податків має право очікувати від держави справедливого дотримання принципу правової чіткості та збалансованості інтересів. Для швидкого і результативного відновлення та формування привабливого інвестиційного середовища Україні необхідна така податкова політика, що відповідає вимогам як воєнного, так і післявоєнного періоду. Серед факторів, що впливають на формування та реалізацію фінансової політики, виокремлено введення воєнного стану в Україні, що спричинило зміни як у функціонуванні державних органів у цілому, так і в сфері фінансової діяльності, зокрема. Сьогодні головною метою є впровадження позитивних змін у фінансовій галузі, що сприятимуть формуванню бюджету країни без перенавантаження підприємств та підприємців податковим тиском. Ці зміни можуть базуватися на аналізові податкових модифікацій у країнах, де в минулому або на теперішній час існує воєнний стан.

Ключові слова: фінансова політика, оподаткування, цифрова трансформація, воєнний стан, фіскальні органи.

Panfilov O. Ye. SOME ASPECTS OF THE TRANSFORMATION OF THE STATE'S FINANCIAL POLICY IN THE CONDITIONS OF MARTIAL ARTS

The research is aimed at studying how to determine the main directions of transformation of the State's financial policy during the legal regime of martial law in Ukraine. As a result of the research, it was established that financial policy is a set of principles and strategies that determine the state's activities in the field of ensuring the work of its bodies and entities responsible for planning the collection and distribution of financial resources, their redistribution and spending. Among the personal factors that influence the formation and implementation of financial policy, it is worth noting the introduction of martial law in Ukraine. This greatly affects both the functioning of government agencies in general and the financial sector in particular.

The main emphasis is placed on the fact that one of the ways to improve the financial policy of the State is to introduce virtual assets into the legal field. It was found that in the conditions of martial law, the tax policy, as a component of the financial policy of the state, should be balanced. The main goal of such a policy is to support economic growth and entrepreneurship in Ukraine. Every taxpayer has the right to expect the state to fairly observe the principle of legal clarity and balance of interests. To quickly and efficiently restore and create an attractive investment environment, Ukraine needs a tax policy that meets the requirements of both the wartime and post-war periods. For quick and effective recovery and formation of an attractive investment environment, Ukraine needs a tax policy that meets the requirements of both the war and post-war periods. Among the factors affecting the formation and implementation of financial policy, the introduction of martial law in Ukraine is singled out, which caused changes both in the functioning of state bodies in general and in the field of financial activity, in particular. Today, the main goal is the introduction of positive changes in the financial sector, which will contribute to the formation of the country's budget without overloading enterprises and entrepreneurs with tax pressure. These changes may be based on analysis of tax modifications in countries where martial law exists in the past or at present.

Key words: financial policy, taxation, digital transformation, martial law, fiscal authorities.

Постановка проблеми. Фінансова політика держави є необхідною складовою її функціонування. У контексті України, забезпечення формування та втілення фінансової політики стосується діяльності органів на рівні держави та місцевого самоврядування. Стандартизація та удосконалення їхньої роботи у сфері фінансової політики є постійними процесами, що відповідає вимогам

Європейського Союзу, цифрової трансформації та останнім часом – умовам воєнного стану.

Мета статті. Проаналізувати аспекти трансформації фінансової політики держави в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. З появою фінансових технологій в усьому світі виникла необхідність упорядкування правового статусу вір-

туальної валюти незалежно від національних особливостей правової системи. Початок законодавчого регулювання цих фінансових інструментів є важливим етапом у реформуванні ключової складової фінансової політики. Крім того, на теоретичному рівні виникає необхідність дослідження таких аспектів використання віртуальних активів, як введення нових понять та категорій у законодавство України, ухвалення законодавчих актів щодо регулювання правового статусу та обігу віртуальних активів тощо.

Актуальною є потреба у доктринальному переглядові окремих аспектів адміністрування податків в умовах введеного правового режиму воєнного стану. Податки являють собою складну та надзвичайно важливу фінансову категорію, що великою мірою впливає на всі економічні явища та процеси. Не перебільшуючи, можна сказати, що податки є фінансовим фундаментом існування держави, виміром її можливостей у світовому економічному просторі для розвитку науки, освіти, культури, гарантування фінансової безпеки та забезпечення зростання суспільного добробуту населення. З іншого боку, податки є знаряддям для перерозподілу доходів між юридичними та фізичними особами у межах держави. Їх мобілізація та використання впливають на інтереси не лише кожного підприємця чи громадянина, але й на різні верстви населення та соціальні групи. На теперішній час податки є найбільш ефективним інструментом впливу держави на суспільне виробництво, його розвиток, динаміку та структуру, а також на розвиток науки та техніки, обсяг соціальних гарантій для населення. У період дії правового режиму воєнного стану відбулися значні зміни у податковій політиці, що потребує уваги при проведенні наукових досліджень різного спрямування.

Проблеми створення фінансової політики в Україні були об'єктом дослідження таких вітчизняних правочених, як: П.Гега, А.Іванський, Ю.Козак, А.Кудь, М.Кучерявенко, В.Опарін, Т.Савченко, Є.Смичок, А.Ластовецький, Т.Латковська, П.Латковський, В.Федосова, В.Федоров та інші. Проте важливо зазначити, що дослідження науково-теоретичних аспектів розв'язання конфліктів у податковій системі України, питання впровадження цифрових технологій та загалом формування комплексного напрямку фінансової політики в період дії правового режиму воєнного стану потребує подальших досліджень та дій. Цю дослідницьку роботу спрямовано на оцінку фінансової політики держави під час дії правового режиму воєнного стану, з фокусом на аналізові окремих її аспектів.

При описі терміна «фінансова політика» важливо враховувати, що це один із варіантів державної політики. Згідно з Д.Г. Забродом, державна

політика є системою законів та нормативно-правових актів, яка містить комплекс заходів у сфері права, економіки, освіти, виховання, організації тощо, що формуються та втілюються органами влади, місцевим самоврядуванням та громадськістю для визначеної сфери суспільних відносин. До основних ознак державної політики належать:

- 1) державно-владний, публічний, ситуативний характер, залежність від загального політичного курсу держави та політичної волі її керівників;
- 2) комплексний характер заходів політики;
- 3) відповідність міжнародним стандартам;
- 4) програмний характер;
- 5) закріплення у відповідних правових актах;
- 6) залучення до формування та реалізації значного кола суб'єктів: як індивідуальних, так і колективних [1].

Видатні теоретики фінансового права визначають сутність фінансової політики по-різному. Наприклад, один із підходів визначає фінансову політику як управлінську діяльність держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів для досягнення певних цілей. [2]. На думку І.П.Адаменка, фінансова політика визначається як управлінська діяльність держави, що використовує фінансову систему для мобілізації, розподілу та ефективного використання фінансових ресурсів у здійсненні своїх функцій [3]. Існує твердження, що фінансова політика держави є складною галуззю діяльності законодавчої та виконавчої влади, яка охоплює широкий спектр заходів, методів та форм організації та використання фінансових ресурсів для забезпечення її економічного і соціального розвитку. [4]. Фінансову політику можна розглядати як засіб впливу фінансових відносин на економічний і соціальний розвиток суспільства, що прямо залежить від характеру виробництва та сутності виробничих відносин. Це виявляється в системі різноманітних форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх подальшому розподілі [5]. У будь-якому випадку, фінансова політика є як частина економічної стратегії держави, де конкретизуються основні цілі економіки, визначається загальний обсяг фінансових ресурсів країни. У той же час, фінансова політика функціонує як відносно автономний сектор діяльності держави, що становить ключовий інструмент впровадження політики країни у будь-якій сфері суспільної діяльності [6].

Фінансова політика держави, яка є складовою економічної стратегії країни, являє собою систему заздалегідь встановлених та схвалених заходів, форм і методів мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів урядовими установами. Цю політику спрямовано на забезпечення виконання державними органами їх функцій від-

повідно до стратегічних та тактичних цілей економічного та соціального розвитку країни [7].

Необхідно підкреслити, що фінансова політика охоплює такі різноманітні аспекти, як бюджетна, податкова, бюджетно-податкова, грошово-кредитна, валютна, страхова, інвестиційна, інноваційна та амортизаційна політика [8].

Сутність фінансової політики держави охоплює такі аспекти: а) розроблення науково обґрунтованих концепцій (системи поглядів) щодо розвитку фінансової системи. Вони виникають на основі аналізу економічних законів, глибокого осмислення розвитку господарства, прогнозування перспектив економічних відносин та потреб населення; б) вони встановлюють основні стратегічні напрямки використання фінансів на довгострокову та поточну перспективу, враховуючи методи досягнення цілей, передбачених економічною політикою, а також міжнародні фактори та можливості збільшення фінансових ресурсів; в) вони містять реалізацію конкретних заходів для досягнення поставлених цілей [9, с. 61].

Розглядаючи думки дослідників, важливо зазначити, що суть державної фінансової політики перш за все має бути розглянутою як комплексний набір принципів, за якими діють спеціалізовані органи. Їхня мета полягає в реалізації системи адміністративних заходів, спрямованих на забезпечення ефективної фінансової діяльності. Отже, визначальними чинниками державної фінансової політики будуть: 1) існування спеціалізованих органів, що мають повноваження забезпечувати фінансову діяльність держави, та 2) система заходів, які держава вживає для досягнення своїх цілей.

Відсутність уніфікованого формулювання фінансової політики негативно впливає не лише на теоретичне уявлення про це правове явище, але також на практику її застосування, що має виявлення у регулярному переглядові її змісту. В результаті, методи впровадження та реалізації фінансової політики стають менш стійкими, що сповільнює їх ефективність. Правильно було б визначити фінансову політику як систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення функціонування її уповноважених органів і суб'єктів, яка містить організацію планового збирання та розподілу, перерозподілу та використання коштів.

Щодо конкретних заходів чи складових фінансової політики, нині їхній перелік не встановлено. Формування та реалізація фінансової політики в Україні визначаються сукупністю об'єктивних та суб'єктивних чинників, які впливають на цей процес. Серед об'єктивних факторів слід зазначити:

- 1) відповідність міжнародним зобов'язанням;
- 2) стан нормативно-правового регулювання;
- 3) інституційне забезпечення.

Одним із шляхів удосконалення фінансової політики держави є легалізація віртуальних активів. Взагалі, віртуальна валюта є одним з типів нерегульованих цифрових грошей, які створюються та зазвичай контролюються їхніми розробниками, використовуються й приймаються серед учасників віртуальної спільноти. Мета функціонування криптовалют полягає у створенні незалежної від регулювання альтернативної платформи, де перекази здійснюються швидше та з меншими транзакційними витратами, порівняно з альтернативними методами, і де немає необхідності вказувати особисті дані.

Нещодавня поява віртуальних валют як можлива альтернатива існуючим електронним грошам викликає значний інтерес не лише серед економічної спільноти, але й серед звичайних громадян – активних користувачів сучасних фінансових послуг в умовах функціонування глобальної мережі Інтернет. Віртуальні валюти являють собою нематеріальні активи, що створюються на основі математичних алгоритмів. Серед них найбільш популярною є Bitcoin, але існують й інші аналоги, такі як Litecoin, Ripple, OneCoin [10, с. 12].

Серед найвідоміших криптовалют є Bitcoin, який базується на децентралізованій одноранговій мережі і працює без централізованої розрахункової палати або іншого посередника. Існує кілька способів отримання біткоїнів, включаючи їх придбання на спеціальних платформах за інші валюти, обмін готівкових коштів або видобування, що відоме як «майнінг». Bitcoin з'явився у 2009 р. як альтернатива фіатним грошам і був створений невідомим програмістом під псевдонімом Сатоші Накамото. Bitcoin не оперує централізованим управлінням або емітентами. Транзакції, що мають цифровий підпис, передаються між двома вузлами та поширюються по всіх вузлах у мережі peer-to-peer, а відомості про переміщення коштів зберігаються у розподіленій базі даних. Для запобігання можливості витрати чужих коштів або подвійного використання власних коштів використовуються криптографічні методи.

Мережа Bitcoin не є підконтрольною жодній установі, подібній Центральному Банку країни; вона регулює рух електронних грошей та грошових знаків. Кожен комп'ютер, що бере участь у «майнінгу» біткоїнів та обробці транзакцій, є частиною цієї мережі. На відміну від звичайних грошей, які можуть бути емітовані шляхом збільшення грошової маси, система Bitcoin розроблена таким чином, щоб максимальна кількість біткоїнів була обмеженою.

Цілком зрозуміло, що біткоїни не є електронними грошима, а лише являють собою віртуальні валюти. Поява криптовалют провокує переосмислення функцій, які виконують гроші.

Представляючи еквівалентну вартість, гроші фактично визначають вартість товарів у процесі обміну. Таким чином, вони виконують основну функцію міри вартості, що має відображення у визначенні цін на товари як грошове вираження їхньої вартості. Вартість, виражена у грошовій одиниці, функціонує як шкала для визначення цін. У минулому, коли грошовою одиницею були благородні метали, ціни визначалися в залежності від вмісту золота у грошовій одиниці. Проте із плином часу із зростанням економічної системи, більшість експертів вважає, що сучасні гроші виконують такі основні функції та їх підфункції:

- 1) міра вартості: засіб вираження вартості; засіб представлення одиниці вартості;
- 2) засіб обігу: купівельний засіб; засіб платежу;
- 3) засіб нагромадження: засіб заощадження; засіб збереження вартості [11, с. 490].

Згідно з Законом України «Про валюту і валютні операції», валютні цінності містять у собі таке: національна валюта (гривня), що охоплює грошові знаки гривні у формі банкнот та монет, включаючи обігові, пам'ятні та ювілейні монети, а також інші її форми, що є законними платіжними засобами на території України, включаючи вилучені або такі, що підлягають вилученню з обігу, але обмінюються на грошові знаки, що перебувають в обігові; кошти, що зберігаються на рахунках у банках та інших фінансових установах і виражені у гривні; електронні гроші, що номіновані в гривні; іноземну валюту (іноземною валютою розглядаються грошові знаки, що належать до валют інших країн, у формі банкнот, казначейських білетів або монет, ці грошові знаки мають бути у загальному обігові та мати законну силу як засіб платежу на території відповідної іноземної країни або групи країн, також до цього переліку включаються грошові знаки, що вже вилучені з обігу або підлягають вилученню, проте можуть бути обмінені на грошові знаки, які нині перебувають в обігові); грошові кошти, розміщені на рахунках у банках та інших фінансових установах, можуть бути виражені у валюті інших країн або міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, включаючи спеціальні права запозичення, ці кошти призначені для оплати в іноземній валюті, крім того, також до цього переліку включаються електронні гроші, які можуть бути визначені у грошових одиницях іноземних країн або банківських металах; банківські метали [12].

Отже, криптовалюта не належить до категорій національної або іноземної валюти і, відповідно, не є прийнятним засобом платежу в рамках діючого законодавства України. Щоби бути визнаною валютою, криптовалюта має мати еквівалент у грошових одиницях, що виражені у гривнях або іноземних валютах, а також може мати відповідник у банківських металах. Крім того, Націо-

нальний банк України (далі – НБУ) розглядає криптовалюту як грошовий еквівалент, що не має реального підґрунтя вартості, тому вона не може бути використана фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу [13].

У 2017 р. були спроби систематизувати відносини, пов'язані з використанням віртуальних активів. Протягом цього періоду було подано на розгляд два законопроекти. Перший з них, під назвою «Про обіг криптовалюти в Україні», що мав авторами народних депутатів І.О.Єфремову, Л.Л.Денісову, І.О.Котвицького, І.П.Рибакка, С.М.Войцеховську, визначав криптовалюту як програмний код, що складається із символів, цифр та букв, що може бути об'єктом права власності, та функціонувати як засіб обміну, інформацію про який внесено та збережено у системі блокчейн у формі облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду). [14]; Другий законопроект, якого було внесено, мав назву «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» і був ініційований народним депутатом С.В.Рибалком. У цьому законопроекті криптовалюта визначалася як децентралізований цифровий засіб вимірювання вартості, який може бути представлений у цифровому форматі та функціонує як засіб обміну, засіб збереження вартості або одиниця обліку, що базується на математичних розрахунках і захищений криптографічно. Крім того, у цьому законопроекті було зазначено, що криптовалюта вважається фінансовим активом для цілей правового регулювання [15].

У 2020 р. було внесено проект Закону України «Про віртуальні активи», який не містить визначення терміна «криптовалюта» і не розмежовує різновиди цифрових активів. У проекті не вирішено також питання про визначення єдиного органу, відповідального за регулювання цієї галузі, хоча віддання такої компетенції Міністерству цифрової трансформації України вважається неефективним [16].

Твердження, що криптовалюта – це різновид нерегульованих цифрових грошей, які створюються і звичайно контролюються їхніми розроблявачами, використовуються і приймаються членами віртуального співтовариства, не є усталеним. Як наслідок, в Україні обрано підхід, який полягає у використанні термінологічного словосполучення «віртуальний актив», замість неоднозначного терміна «криптовалюта». Ця думка підтверджується положеннями Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», в якому визначено, що віртуальний актив являє собою цифрове вираження вартості, яке може бути об'єктом торгівлі у цифровому форматі або переказуватися, а також

використовуватися для платіжних чи інвестиційних цілей [17]. Отже, у такому розумінні віртуальний актив належить певному суб'єктові, але не має фізичної форми, проте його можна оцінити у грошовому еквіваленті.

Природним вважається розглянути міжнародний досвід регулювання віртуальних активів та криптовалюти як її підвиду. У країнах Європейського Союзу існує різна практика у справі юрисдикції криптовалюти. Згідно з законодавством ЄС, на теперішній час Bitcoin розглядається як цифрове вираження вартості, не затверджене центральним банком або державним органом, не прив'язане до юридично фіксованих валютних курсів, і може використовуватися для обміну на купівлю товарів та послуг, їх передачу та зберігання, а також може бути придбаним у електронному форматі. При цьому обмін традиційних валют на Bitcoin не викликає оподаткування ПДВ. Європейський Суд у своєму рішенні у справі *Skatteverket v. David Hedqvist (C-264/14)* визначив, що суб'єкти, які здійснюють обмін національних валют на віртуальну криптовалюту Bitcoin, звільняються від оподаткування ПДВ.

В Ізраїлі Bitcoin не відповідає жодному юридичному визначенню валюти або фінансового інструменту, і не розглядається як оподатковуваний актив. При продажу такого товару продавець повинен кожного разу сплачувати податок на приріст капіталу. Народний банк Китаю класифікує Bitcoin як віртуальний товар, а не як валюту, і продаж може підлягати оподаткуванню податком на додану вартість. Аналогічний підхід застосовується в Японії, де Bitcoin визнається цінністю, подібно до активу, і підлягає оподаткуванню японським аналогом ПДВ. [18]. А у Відні (Австрія) вже відкрито перший у світі *Bitcoin-shop* [18].

Останнім часом у США вжито важливі заходи для включення термінів «криптовалюта», «блокчейн» і «смарт-контракт» до законодавства. Наприклад, у штаті Вайомінг 31 січня 2019 р. було прийнято закон, який ставить криптовалюту на один рівень зі звичайними грошима. [19]. Закон штату «Про цифрові активи» поділяє ці терміни на три групи: цифрові споживчі активи, цифрові цінні папери та віртуальні валюти, кожна з яких має своє детальне уточнення. Будь-який криптоактив, що відповідає критеріям будь-якої із цих категорій, класифікується як «нематеріальне особисте майно». При цьому криптоактиви регулюються аналогічно фіатним грошам. Банки можуть виконувати функції кваліфікованих кастодіанів цифрових активів згідно з правилами, встановленими Комісією із цінних паперів і бірж США. Визначення «віртуальна валюта» у цьому законі використовується через термін «цифровий актив» і зазначається, що цей

актив не має статусу законного платіжного засобу з боку уряду США.

Каліфорнія стала першим штатом, який легалізував використання криптовалюти, прийнявши *Assembly Bill 129*. Цей закон дозволяє корпораціям, асоціаціям та фізичним особам здійснювати операції з грошима, що відрізняються від законних платіжних систем. Однак проблема полягає в тому, що *Assembly Bill 129* не регулює введення криптовалютного бізнесу. У Нью-Йорку цю проблему було вирішено шляхом законодавчого закріплення *Bitlicense* – ліцензії на ведення криптовалютного бізнесу, якої було закріплено у *New York Codes, Rules and Regulations* Департаментом фінансових послуг. До цього часу ще не сформовано єдиної практики із цього питання. [20]

Досвід Білорусі з нормативного регулювання використання віртуальних активів також є досить позитивним. Наприклад, 21 грудня 2017 р. було прийнято декрет № 8 «Про розвиток цифрової економіки», який встановлює створення офшорної зони до 2049 р. для операцій з криптоактивами на базі вже існуючого Парку високих технологій (екстериторіальний технопарк, створений у 2005 р.). Цікавим є визначення криптовалюти як біткоїну, іншого цифрового знаку (токену), який використовується в міжнародному обігові як універсальний засіб обміну, якого подано у Додатку № 1 [21]. Це визначення не охоплює усіх можливих варіантів, оскільки криптовалютою може бути не лише біткоїн.

На теперішній час існують різні підходи до визначення біткоїна, такі як його розглядання як віртуальної валюти, грошового еквіваленту, нематеріального активу і віртуального товару.

Дослідження, здійснене ESMA та Європейським банківським управлінням ЕВА, підкреслює значну кількість недоліків наряду із численними перевагами віртуальних активів/криптовалют. Однією з таких проблем є їх абстрактний характер, що ускладнює правове регулювання. Адже криптовалюти, так само як будь-яку форму грошових цінностей – готівку, електронні гроші, кредитні карти тощо, можна використовувати як для законних, так і для незаконних цілей [22]. Використання біткоїну збільшує ризик через нестабільність його курсу. Криптовалюта не має прив'язки до жодної реальної валюти. Її вартість визначається попитом і пропозицією, а також довірою до системи. Оскільки жодна транзакція з біткоїнами не може бути скасованою, користувачі, які стали жертвами шахрайства або підозрюють його, не мають юридичних засобів захисту. На теперішній час споживачам доводиться обирати між високими комісійними, які забезпечують компенсацію коштів у разі шахрайства, або низькими, за сервіс, який може мати мінімальний рівень юридичного захисту або взагалі його не мати.

У цілому, функціонування віртуальних активів являє виклик для належного фінансово-правового регулювання як на національному, так і міжнародному рівні. Одним із завдань фінансової політики є відповідне реагування на сучасні виклики та створення відповідних правових рамок. При цьому, ознак такої віртуальної валюти мало бути чітко визначено з юридичної точки зору.

Висновки. Досліджено проблематику визначення пріоритетних векторів трансформації фінансової політики держави в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні. Поняття «фінансова політика» визначається як система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення функціонування її уповноважених органів і суб'єктів з організації планового збору і розподілу, перерозподілу, а також витрачання коштів. Акцентовано увагу на тому, що одним із напрямів удосконалення фінансової політики держави є переведення у правову площину віртуальних активів. Проаналізовано поточні та майбутні зміни у податковій системі України в рамках податкової реформи, запровадженої з початком війни в Україні. Досліджено міжнародний досвід проведення податкових реформ у країнах, де було запроваджено воєнний стан.

Здійснено аналіз концепції адаптації податкового законодавства до умов України, а також визначено його принципові зміни, зокрема військове адміністрування податків, відповідальність за несвоєчасну сплату податків, застосування заходів стягнення боргів, наслідки пропуску строків сплати податків та державна підтримка платників податків. У рамках цього аналізу було запропоновані конструктивні зміни у податковій сфері з метою позитивного впливу на формування бюджету країни, уникнення податкового тиску на підприємства та бізнес.

Література

1. Забрда Д.Г. Поняття державної антикорупційної політики. *Правоі безпека*. 2012. Вип. 2(44). URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZnEwsOvp-YJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Pib_2012_2_24.pdf&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 18.02.2024).
2. Теорія фінансів: підручник. С.В. Бойко, Л.П. Гацька, В.В. Гошовська [та ін.]; під заг. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. Київ: Центр учб. л-ри, 2010. 574 с.
3. Адаменко І.П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнесінформ*. 2014. № 3. С. 341–345.
4. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник. 4-те вид., допов. Київ: НІОС, 2003. 411 с.
5. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів): навч. посіб. І. Петровська, Д. Клиновий. Київ: ЦУП, 2002. 300 с.
6. Романенко О.Р. Фінанси: підручник. Мін-во освіти і науки України. 4-те вид.. Київ: ЦУП, 2009. 312 с.
7. Лютий І.О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2005. Вип. 79. С. 4–6.
8. Лондар С.Л., Тимошенко О.В. Фінанси: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2009. 384 с.
9. Запатріна І.В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір. *Вісник КНТЕУ*. 2012. № 2. С. 59–73.
10. Бачо Р. Й. Державне регулювання ринків фінансових послуг в умовах функціонування віртуальних валют (криптовалют). *Бізнес Інформ*. 2015. № 11. С. 12.
11. Предборський В.А. Економічна теорія. Київ: Кондор, 2003. 492 с.
12. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 30. Ст. 239.
13. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin. URL: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608(дата звернення: 17.03.2024).
14. Про обіг криптовалюти в Україні: Законопроект № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684 (дата звернення: 17.02.2024).
15. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: Законопроект № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/w_ebproc4_1?pf3511=62710. (дата звернення: 17.02.2024).
16. Про віртуальні активи: Законопроект № 3637. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/zakonoprojekt-pro-virtualni-aktivi-udoshkonaleno-i-zareestrovano-u-verkhovniy-radi> (дата звернення: 17.02.2024).
17. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 17.02.2024).
18. Erster Bitcoin-Shop in Wien er ffnet. (дата звернення: 17.02.2024). URL: <http://wien.orf.at/news/stories/2824885>. (дата звернення: 17.02.2024).
19. Про цифрові активи: Закон Штату Вайомінг від 31.01.2019 р. URL: <https://www.wyoleg.gov/Legislation/2019/SF0125> (дата звернення: 17.02.2024).
20. Криптовалюта: її правовий режим, проблеми застосування. URL: [HTTP://UKRAINEPRAVO.COM/LEGAL_PUBLICATIONS/ESSAY-ON-IT-LAW_W/IT_LAW_PLYTA_%D1%81RYPTOCURRENCY/](http://UKRAINEPRAVO.COM/LEGAL_PUBLICATIONS/ESSAY-ON-IT-LAW_W/IT_LAW_PLYTA_%D1%81RYPTOCURRENCY/) (дата звернення: 17.02.2024).
21. О развитии цифровой экономики: Декрет Президента Республики Беларусь № 8 от 21 декабря 2017 года. URL: http://president.gov.by/ru/official_documents_ru/view/dekret-8-ot-21-dekabrja-2017-g-17716/ (дата звернення: 17.02.2024).
22. Геращенко А. Правовое регулирование крипто валютного бизнеса: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Business-Regulation.pdf> (дата звернення: 17.02.2024).
23. Латковська Т.А. До питання дотримання принципу стабільності податкового законодавства в умовах воєнного стану крізь призму правової позиції судового органу. *Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки*: Збірник тез доповідей VI Між-

народної науково-практичної конференції «Фінансова політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки», 24 квітня 2024 р. / Державний податковий університет, Навчально-науковий інститут права. Ірпінь : Державний податковий університет, 2024. С. 117-121.

24. Латковський П.П. Грошово-кредитна політика в умовах воєнного стану. *Актуальні питання*

теорії та практики в галузі права, освіти, соціально-гуманітарних та поведінкових наук в умовах воєнного стану. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25-26 квітня 2023 р.): у двох томах. Том 1 / голов. ред. В. Ф. Пузирний ; Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2023. С. 183-186.